

VELJEYSAATE JA PAHANTEKIJÄT

PARI TEOSOFISTA NÄKÖKOHTAA
KIRJOTTI

PEKKA ERVAST

HELSINGISSÄ 1909
TEOSOFINEN KIRJAKAUPPA JA KUSTANNUSLIIKE

JOENSUUSSA 1909
Joensuun Kirjapaino-Osakeyhtiö

I.

Rikollisuus ja rikoksentekijä.

Kaikilla yhteiskunnilla on ollut ja on lakinsa, joiden mukaan kansalaisten yhteiselämä on järjestetty. Niitä lakeja elämässään noudattamalla yksilö pysyy kunnollisena yhteiskunnan jäsenenä. Jos hän niistä suhteessa tai toisessa poikkeaa, tekee hän itsensä syypääksi lakien rikkomiseen, ja semmoisten tapausten käsittelemiseksi on olemassa erityinen rikoslaki, jonka mukaan syyllistä rangaistaan.

Tämä yhteiskunnallinen oikeuslaitos on tarkotettu olemaan jonkinmoinen inhimillinen vertauskuva siitä luonnon oikeuslaitoksesta, jota kutsutaan karmaksi eli jumalallisen koston laiksi.

Ero on kuitenkin silmiinpistävä. Luonnonlaki ei erehdy, karma antaa jokaisen niittää minkä hän on kylvänyt, ei enempää eikä vähempää. Kuinka vaillinainen taas on inhimillinen oikeuslaitos, kuinka erehtyväinen, kuinka väärä monessa tapauksessa! Sen edessä usein suurin syyllinen esiintyy viattomuuden valkoisessa puvussa ja rikoksen tekijäksi leimataan ihmistä, joka yhteiskunnan lakeja rikkoessaan on mielestään tavotellut korkeinta hyvää!

Tarkotuksemme on ensi luvussa hieman arvostella inhimillistä oikeutta; tässä sitä vastoin tahdomme tarkastaa ihmistä, joka pahantekijänä rikkoo sekä inhimillisiä että jumalallisia lakeja. Mutta hänenkään syyllisyyttään emme aio tutkia maallisen tuomioistuimen edessä. Tahdomme tutkia, koska ja missä määrin ihminen on syyllinen luonnon järkähtämättömän lain, karman, edessä, koska hän sielullisesti katsoen on rikollinen ja koska hän on pahuudessaan vajonnut siihen syvyyteen, jota kutsutaan mustaksi magiaksi eli perkeleellisyydeksi.

Silloin meidän heti on tehtävä ero rikoksen ja rikollisuuden välillä. Toista on tehdä rikos, toista olla rikollinen.

Rikollisuus on sielun tila, mutta rikokseen voi tehdä itsensä syypääksi ihminen, joka ei sielussaan ole rikoksentekijä. Asian valaisemiseksi tahdomme ensin puhua pari sanaa rikoksesta eli pahasta teosta.

Paha teko on fyysillisen tason eli maailman pahuutta ja sen aiheuttajana on tunnemaailman (astralinen) voima, toisin sanoen sokea himo, kehityksen alkuaikoina myös älymaailman (mentalinen) voima, nimittäin tietämättömyys. »Tietämättömyys on kaiken pahan juuri», sanoi Buddha, ja jokainen ihminen, joka arvostelee elämää kehityksen kannalta, ymmärtää, että kaikki meidän tietomme hyvästä ja pahasta tulee kokemuksen kautta; ellemme ensin tietämättömyydestä tekisi ja kokisi pahaa, emme tietäisi mitään pahasta. Tämä tietämättömyydestä tehty paha on kehitykselle välttämätön. Vanhempain oikeus oman korkeamman päätöksensä nojalla määrätä tyttäriensä aviopuolisot saattaa olla tietämättömyydestä aiheutunut rikos semmoisissa tapauksissa, jolloin pakollinen avioliitto loukkaa tyttären sisimpiä tunteita. Murha tai muu väkivalta, joka tapahtuu oikeutetuksi uskotusta kostonhimosta, on niinkään tämänlaatuinen pahanteko. Samaten uskonsodat, vainot j. n. e., mikäli tekijät ja toimeenpanijat uskovat niiden oikeudellisuuteen, puhumattakaan viattomien lasten tietämättömydessään tekemistä rikoksista.

Hieman toisin on sen pahan teon laita, joka ei aiheudu tietämättömyydestä, vaan himosta — hetkellisestä himosta, viettelyksestä, kiusauksesta. Se ei ole kehitykselle välttämätön, mutta koska sen ehtona on sielullinen heikkous, karaistumaton tahto, on se omiansa edistämään kehitystä niitten kärsimysten, ajatusten ja omantunnonvaivojen kautta, jotka tekoa seuraavat. Tämmöisiin pahoihin tekoihin kuuluvat esim. ne murhat, rosvoukset, varkaudet ja väkivaltaisuuDET, jotka tapahtuvat sodassa. Ei

sotaurhoja voi kutsua rikoksentehtäjäiksi siinä merkityksessä, jota tässä tarkotamme ja josta kohta puhumme, mutta kuka sotamies kykenee vastustamaan sitä murhan- ja verenhimoa, joka herää hänessä taistelun temmellyksessä? Ja kun valloitetussa kaupungissa päällikkö — niinkuin ennen oli tapana — julisti sotamiehilleen, että he niin ja niin monen tunnin aikana saivat vapaasti ryöstää ja murhata, niin ei löydy sanoja kyllin realistisia kuvaamaan niitä kauhuntekoja, joihin tilaisuus vietteli siivoimmatkin sotilaat. Sokean himon synnyttämiä pahantekoja ovat niinkään ärsytetyn ihmisen tekemä väkivalta, hädässä tai puutteessa tapahtuva varkaus, uudesta lemmestä aiheutuva aviorikos j. n. e.

Kaikkien tämänlaatuisten rikosten tunnusmerkki on, että niiden takana ei ole paha tahto. Ne tapahtuvat tietämättömyydestä tai heikkoudesta, mutta niiden tekijä ei ole paha tahtonut ehdoin tahdoin. Ne luovat tietysti fyysillistä karmaa¹⁾ ja niiden sielullinen vaikutus asianomaiseen voi olla turmiollinen, mutta niiden tekijöitä ei saa pitää varsinaisessa merkityksessä rikoksellisina ihmisinä, niin kauan kuin heidän tahtonsa vielä on pahan ulkopuolella.

Sillä mitä on rikossellisuus? Se on sielun tila, joka ilmenee rakkauteen eli vetovoimana erityiseen pahan muotoon eli syntiin, ja se on tunnemaailman (astralitason) pahuutta, jonka synnyttäjänä on mentalinen voima, nimittäin ajatus. Ottakaamme esimerkkejä.

Milloin varkaus ei tapahdu tietämättömyydestä eikä sokeasta himosta, vaan siitä pahasta tahdosta, jonka omistajaa syystä voimme kutsua todelliseksi varkaaksi? Silloin kun varas on ajatellut tekoaan edeltäksin, tietää mitä hän tekee, nauttii siitä tai pitää sitä oikeana, omana »elinkeinonaan» tai tapanaan hankkia itselleen varoja ylelliseen ja nautintorikkaaseen elämään. »Miksikä minä en varastaisi?» kysyy itseltään semmoinen ihminen. »Yhteiskunta», ajattelevat filosofisemmat varkaat, »ja kaikki ihmiset etsivät kuitenkin onnea ja nautintoa; jokainen koettaa haalia itselleen minkä hän voi». Ja vaikka he tuntevat omassatunnossaan, että varkaus ei ole oikea, vaikka sille annettaisiinkin toinen nimi: että petos ja huijaus missä muodossa tahansa on yhtä rikossellinen kuin varsinainen varkaus, he kuitenkin mieluummin kuuntelevat himojensa ääntä ja toistavat itselleen, etteivät ole muita huonompia, kunnes tulevat siveellisesti välinpitämättömiksi.

Paljon on puhuttu »pyhästä omistusoikeudesta» ja väitetty, että jos ei sitä olisi, ei olisi varkautakaan. Jos voisimme ajatella yhteiskuntaa, jossa ei kukaan omistaisi mitään, olisi tosin ulkonainen varkaus mahdoton, mutta olisiko silti ihmisten rikosselliset taipumukset poistettu? Kun eivät ne enää ilmenisi varkauden muodossa, täytyisi niiden puhjeta tekoihin toisella tavalla, ja ihmisen ikuisen kehityksen kannalta ei ole niin tärkeitä, minkälaiset yhteiskuntamuodot kulloinkin ovat, kuin mille kannalle ihminen asettuu niiden suhteen. Itse asiassa nykyisetkin yhteiskuntamuodot kaikkine vääryyksineen saattavat kasvattaa ihmisyyksilöitä: omistusoikeuden tarkat rajat »minun» ja »sinun» välillä voivat opettaa meitä mieluummin kärsimään ja tulemaan toimeen tyhjällä kuin varastamaan. Täten meissä voi kehittyä sekä kärsivällisyyttä, että kieltäymiskykyä — ja kuinka muuten voisimme onnellisemmissa yhteiskuntaoloissa pysyä vajoamatta laiskuuteen, ylellisyyteen, nautinnon himoon ja lopulta mustaan magiaan? Jälleensyntymisopin valossa ymmärrämme, että nykyisissä oloissa syntyy sama sielu milloin köyhänä, milloin rikkaana. Osaako se ihminen oikein käyttää rikkauttaan, joka tuhlaa varansa nautintoihin ja laiskuuteen? Eikö hän ole semmoinen sielu, joka köyhänä syntyen kehittyisi varkaaksi? Ja hyvin luultavaa on, että hän ensi elämässään syntyikin semmoisiin oloihin, että hänestä täytyy tulla varas, ellei hän tahdo luopua ylellisestä nautinnonhimostaan.

Koska taas sukupuolielämän alalla rikos ei kuulu ensimmäiseen luokkaamme, vaan on suora tulos siitä pahasta tahdosta, joka on rikossellisen ihmisen tunnusmerkki? Silloin kun rikoksen tekijä nauttii teostaan sukupuolisyntinä, kun ei ole kysymyksessä yllättävä lempi tai sokea himo, vaan edeltäksin mietitty ja

¹⁾ Esim. huonon ympäristön tulevassa ruumistuksessa. Tavataanhan usein kaupunkien »roistoväen» kesken syntyneiden ja kasvaneiden »pahankuristen» lasten joukossa semmoisia, jotka eivät ollenkaan ole pahoja sydämessään, vaikka ympäristö on kasvattanut heistä pahantekijöitä. Tällaiset sielut ovat sitäpaitsi usein kotoisin raakalaisroduista.

hyväksytty askel tai suorastaan himollinen ja hekumallinen elämäntapa.

Tämä kysymys on nyt sangen laajaperäinen. Sillä missä määrin sukupuolihimo on oikeutettu, missä määrin se on »luonnollinen»? Vai onko se oikeutettu ollenkaan?

Näyttää todella siltä, että on ihmisiä, joiden mielestä koko sukupuolielämä on »alhaista», »epäpuhdasta», miltei »luonnotonta». He asettuvat samalle kannalle kuin katolinen kirkko uskonnon palvelijoiden suhteen, kun se määräsi, että papit ja piispat tekisivät kauhean synnin, jos menisivät naimisiin. Seurauksena tästä todella luonnottomasta määräyksestä oli tietysti, että niitä kirkon palvelijoita, yksin paavienkin joukossa, oli harvassa, joilla ei ollut jalkavaimoja ja sukupuolisia syrjäsuhteita; täytyihän kirkon nimenomaan lopulta tehdä semmoiset suhteet »luvallisiksi», joskaan ei »laillisiksi». Mutta joskin meidän siis heti täytyy syrjäyttää kysymys sukupuolihimon luonnottomuudesta ja myöntää että sillä on asemansa ja tehtävänsä ihmiselämässä — harvoja yksilöitä lukuunottamatta —, emme tällä vielä suinkaan ole ratkaisseet toista kysymystä, nim. missä määrin sukupuolinen elämä on luonnollista ja oikeutettua.

Tästä asiasta ollaan teoretisesti, muodollisesti eri mieltä; se on mielessä pidettävä, jos tahtoo asiaa puolueettomasti pohtia. Eivät ainoastaan yksilöt, vaan kokonaiset kansakunnat ja uskonnot ja historialliset ajat ratkaisevat kysymyksen eri tavalla. Kristitylle on luonnollista ajatella, että kysymys on valmiiksi ratkaistu elinkautisen yksiavioisuuden kautta, vaikkei käytännössä aina noudateta lakia täällä länsimaillakaan, mutta muhamettilaiselle esim. moniavioisuus on yhtä laillinen ratkaisu. Kreikkalaiskatolisessa kirkossa avioero on mahdoton, mutta protestanttisissa maissa pyritään yhä suurempaan vapauteen siinä suhteessa. Meidän aikanamme katsotaan epäilevin silmin kaikkia lähempiä tunteita samaan sukupuoleen kuuluvien henkilöiden välillä, mutta vanhassa Kreikassa esim. epäiltiin sitä nuorukaista pahoista tavoista, joka ei voittanut itselleen vanhempaa ystävää ja opastajaa, kuten Cornelius Nepos meille kertoo.

Näin ollen tuntuu miltei mahdottomalta asettaa ikuisesti päteviä rajoja luonnollisuuden ja luonnottomuuden välille. Ja vaikka kunkin ajan ja yhteiskunnan laeissa ja määräyksissä saattaa olla ja on paljon vääriä ja ennakkoluuloihin perustuvaa, jopa epäinhimillistäkin, on kuitenkin pääasiallisesti asetettu niissä jonkinmoinen ihanne eli yleisnormi sille sivistykselle, jota sama aika ja yhteiskunta edustaa. Kun sitten ihanteet muuttuvat, kun tieto ja kokemus laajenee, saattaa aika ja yhteiskunta muuttaa lakejaankin.

Mutta meidän ei tarvitsekaan tässä kirjoituksessa yrittää sen kysymyksen ratkaisua. Olkoon yhteiskunnalliset lait minkälaiset tahansa, niiden rikkominen on yhteiskunnan silmissä rikos; tämä ei suinkaan merkitse, että rikoksen takana seisoi rikoksellinen ihminen — suurimmat ja jaloimmatkin ihmiset voivat olla lainrikkoojia! Meidän tehtävämme tässä on tarkastaa, mitä rikoksellisuus on psykologisena ilmiönä, ja saatamme sentähden käytännöllisesti vastata kysymykseen, missä määrin sukupuolielämä on luonnollinen.

Itse asiassa vastaus siihen kysymykseen on yksinkertaisempi ja helpompi kuin luulisimme.

Sukupuolielämä on luonnollinen siinä määrin kuin se pysyy suoranaishana, niin sanoaksemme puhtaana himona, joka luonnon voiman tapaan vaikuttaa ihmisessä. Se kadottaa raikkaan luonnollisuutensa niin pian kuin siihen sekottuu ajatus, niin pian kuin se — teosofisesti puhuen — astralisesta nousee mentaalisiksi väreilyiksi. Ja koska sitä ihmistä tuskin on — sivistysmaissa ainakaan —, jossa himo läpi elämän säilyttäisi paradisaillisen viattomuutensa, on meillä tarjona kaksi mahdollista tapaa, joilla ajatuksen ja himon yhtymä saattaa tapahtua.

Ensimmäinen on se, että ihminen käyttää ajatustaan himonsa hillitsemiseksi ja siis taistelee sitä vastaan, milloin se tahtoisi vietellä tekoihin, jotka järki ja tunto päättää vääriksi; tai että hän välttää kaikkia sukupuolielämään kuuluvia ajatuksia ja siis itsetieteen koettaa säilyttää »viattomuuttaan».

Toinen on se, että ihminen ajatuksessaan alkaa hemmotella omaa viettiään, antautuu himollisen

mielikuvituksen valtoihin ja miettii keinoja, millä hän voisi himoan tyydyttää ja nautintoaan lisätä — ja tämä leimaa hänet rikokselliseksi yksilöksi. Hänenkin omatuntonsa alussa varottaa ja nuhtelee. Mutta aivan kuin varas ajattelee: »miksikä en varastaisi?» niin ajattelee irstailijakin: »miksikä en tyydyttäisi himoani?» ja lopulta hän ei kuulekkaan omaatuntoaan, vaan pitää elämänsä aivan luonnollisena ja oikeana. »Niinhän kaikki muutkin tekevät. Jokaisella on jokin himo, jota hän koettaa tyydyttää. Ja mitä erityisesti sukupuolielämään tulee, en ole siinä muita huonompi . . .» Toisten suru, kyynel ja rukoukset eivät häntä järkytä. Hän tahtoo olla himonsa orja seurauksista huolimatta, kanssaihminen särkyneestä onnesta välittämättä. Vasta kovat kärsimykset ja tuskat saavat hänet jälleen herätetyksi näkemään, millä tiellä hän kulkee, ja usein nämä tuskat kohtaavat häntä vasta tuonelassa kuoleman jälkeen. Ruumistuessaan uudelleen maan päälle häntä odottaa fyysillisen karman kostava käsi, mutta sen lisäksi hän vielä tuo mukanaan vanhan himon elinvoimaisen siemenen, joka harvoin jää itämättä. Jotkut ihmiset syntyvät täten voittamattomilla intohimoilla, ja kauan heidän täytyy taistella, jos suuntaavat katseensa hyveeseen päin ja mielivät voittaa.

Samoin kuin varkaan ja irstailijan on murhaajan laita, milloin hän ei ole tilapäinen rikoksen tekijä, vaan sielussaan rikokellinen. Häinkin on silloin ajatuksillaan yllyttänyt himoansa ja tukahduttanut omantuntonsa äänen. Voimme erottaa ikäänkuin kaksi tietä, joita myöten ihminen kehittää itsessään murhanhimoa. Toinen on koston ja vihan, toinen julmuudesta nauttimisen tie; jälkimäinen kulkee miltei säännöllisesti käsi kädessä sukupuoli-irstailun kanssa.

Aikana, jolloin sotaa vielä muutamilta tahoilta puolustetaan, jolloin valtioissa ja yhteiskunnissa tapahtuu kaikenlaisia vääryyksiä lain varjon alla, on ymmärrettävä, että koston ja vihan tunteita herää sorretuissa ja kärsivissä. Välistä nämä tunteet johtavat rikoksiinkin, väkivaltaisuuksiin ja murhiin, mutta semmoiset tapaukset kuuluvat ensimmäisen luokkamme fyysillisiin pahantekoihin eivätkä ole rikoksellisen sydämen aiheuttamia. Mutta rikokellinen on se ihminen, joka kasvattaa sydämessään vihaa sortajaansa kohtaan, joka miettii kosta ja keinoja sen toimeenpanemiseksi, jonka mielestä murha kadottaa vääryytensä ja muuttuu luonnolliseksi keinoksi vihan ja kostonhimon tyydyttämiseksi. Ja kuta itsekkäämmät vaikuttimet ovat, kuta persoonallisempaa laatua viha on, sitä suurempi on rikokellisuus. Vaikka murha on rajumpi ja enemmän luonnon voiman kaltainen teko kuin esim. petos ja varkaus, on murhaaja yhtä rikokellinen ja vastuunalainen ilkitöistään, mikäli hän on niitä mielessään hautonut ja synkistä ajatuksistaan nauttinut.

Ankara on sitä vastoin kaikkien ihmisten siveellinen tuomio julmurin yli. Lapsi, joka kiduttaa eläimiä omaksi nautinnokseen, metsästäjä, joka julmalla tavalla hätyyttää ja ajaa takaa metsän asujamia omaksi huvikseen, eivät tosin aina saa niin ankaraa moitetta osakseen kuin ansaitisivat. Mutta harva on se ihminen, joka ei kauhulla käänny pois semmoisista julmuuksista, joihin monet hallitsijat, Nerot ja Iivana julmat, ja monet muut onnettomat sielut, ritari Siniparrat ja Jack halkaisijat ovat tehneet itsensä syypäiksi. Me ymmärrämme, että he ovat asettaneet inhimillisen järkensä miltei kokonaan oman eläimellisyytensä palvelukseen, ennenkuin ovat vajonneet niin syvälle rikokellisuuteen, että heidän ainoa onnensa ja nautintonsa on veljien veressä ja tuskassa. Katkerat ovat heidän kokemuksensa, vihlovat heidän sieluntuskansa, ennenkuin omatunto herää, ja ylenmääräisesti he saavat ponnistella, ennenkuin kuilustaan jaksavat nousta. Millä tavalla he syntyvät jälleen? Monta kertaa perätysten idioteina, rampoina, tautien kiduttamina.

Näistä esimerkeistä on nyt selvinnyt, mitä rikollisuudella tarkotamme. Olemme nähneet, millä tavalla rikokellisuus syntyy, ja ymmärrämme, että on epäviisasta ja väärää syyttää kohtaloa tai jumalaa tai elämää siitä, että ihminen tulee maailmaan varustettuna rikokellisilla taipumuksilla. Ihminen on itse vastuunalainen pahuudestaan. Rikokellisuus on hänessä kehittynyt siten, että hän on antanut ajatuksensa ja mielikuvituksensa juosta intohimojen viittaamaan suuntaan. Intohimot meillä on perintönä kaukaisista ajoista ja itsessään — puhtaassa muodossa — ne eivät ole »pahoja». Ihminen vasta ne siksi tekee. Ja ihminen on vastuunalainen, sentähden että hän ei ole luonnon orja, vaan vapaa. Ehdottoman vapaata tahtoa hänellä ei ole, mutta ajatus on hänen vallassaan. Hän voi antaa ajatuksilleen vapaat ohjaket, hän voi myös niitä hillitä. Hän voi valita ajatuksensa esineen ja hän voi oppia puhdistamaan sielunsa sisältöä. Hän

voi päästä ajatuksensa herraksi.

Välinpitämättömyys, leväperäisyys ja tunteellinen anteeksiantavaisuus ei siis ole paikallaan, kun on kysymys rikoksellisista taipumuksista omassa itsessämme tai muissa. Meidän tulee heti ruveta harjottamaan vastaavia hyveitä ja kääntyä pois pahan teiltä ja auttaa kykymme mukaan toisiakin kääntymään. Millä tavalla tämä jälkimäinen on tapahtuva, on toinen kysymys. Onko ylläpidettävä vankiloita ja kuritushuoneita vai onko ne kerrassaan muutettava kasvatuslaitoksiksi? Tai ehkä koko oikeuslaitoksemme semmoisenaan on hylättävä? Näistä kysymyksistä meidän ei tässä luvussa ole aikomus puhua. Yksityistä ihmistä on aina kohdeltava lempeydellä ja osanotolla. Harva rikoksentekijä on niin paatunut ettei hänessä olisi hyviäkin taipumuksia. Ihmeellisiä vastakohtia mahtuu usein pahantekijän sieluun. Ja toiselta puolen huomaamme, että mitä jaloimmilla ja nerokkaimmilla ihmisillä saattaa olla rikoksellisiakin taipumuksia. Asia on täten siksi monimutkainen, että sen oikeudenmukainen yhteiskunnallinenkin ratkaisu tuottaa suuria vaikeuksia.

Rikoksellisuus ei tosin vielä ole mustaa magiaa, mutta koska rikoksellinen ihminen on askel lähempänä n. k. mustaa maagikkoa kuin siveellinen ihminen, on hänellä vaara tarjona joutua näitten salaperäisten olentojen pauloihin, ja sentähden tahdomme mainita pari sanaa niistäkin.

Maailma yleensä ei tiedä mustia maagikoita olevan olemassakaan, ja ihmiset, jotka ensi kerran kuulevat niistä puhuttavan, pitävät koko juttua mielettömänä taikauskona. Tosin niitä henkilöitä on harvassa, jotka omasta kokemuksestaan tietävät, että semmoisia olentoja on, mutta jos teosofisella tavalla uskomme ihmisen vapaaseen tahtoon ja olemme selvillä ihmisen olemusperusteista, on meidän helppo käsittää teoretisesti, mitä musta maagikko eli noita on.

Hän on ihminen, joka rikoksellisen ihmisen tavalla rakastaa pahaa, mutta voimakkaammin ja kaikkia pahan ilmennysmuotoja, ei ainoastaan erinäisiä syntejä. Hän nauttii itse pahasta ja hän asettaa ajatuksensa kokonaan pahan palvelukseen, ei puolittain eikä muutamien rikoksellisten taipumustensa. Yhtä päättävästi kuin hyveiden harrastaja ja valkoisen magian opiskelija pyrkii vapautumaan pahasta, yhtä päättävästi musta maagikko vastustaa hyviä taipumuksiaan ja koettaa niistä irtautua. Tietäjän suurin vihollinen on viha, velhon on rakkaus omassa povessaan. Hän kehittää rakkautensa pahaan täyteen itsetietoisuuteen. Tajuntansa painopisteen hän siirtää astralitasolta mentaliselle, himosta ajatukseen.

Rikoksellinen ihminen hemmottelee ajatuksillaan astralisia himojaan ja kasvattaa siten taipumusta pahaan, itsekkääseen ajattelemiseen. Musta maagikko hemmottelee koko sielullaan pahoja, itsekkäitä ajatuksiaan ja kehittää itsensä tällä tavalla todelliseksi pahaksi olennoksi eli perkeleeksi. Sanotaankin sentähden, että hänen pahuutensa on henkistä laatua ja että se on sitä syntiä totuuden pyhää henkeä vastaan, joka on anteeksiantamaton. Hän saattaa hillitä himojaan, milloin tahtoo, sillä hän nousee niiden herraksi, mutta hän antautuu vapaaehtoisesti pahan ajatuksen ja pahan tahdon orjaksi. Hänen synkkä syntinsä on ylpeys ja vallanhimo, joka asettuu Elämän suurta lakia vastustamaan.

Juuri sen kautta, että hän nousee himojensa ja siis astralitason herraksi, hänen suhteensa fyysilliseen tasoon myöskin muuttuu. Rikoksellinen ihminen hakee ja saa tyydytystä fyysillisistä teoista, musta maagikko astralitason himoväreilyistä; s. o. mustan maagikon ei tarvitse tehdä tavallisia rikoksia nauttiakseen — hän on onnellinen voidessaan vietellä muita pahoihin tekoihin, rikoksiin ja synteihin. Ja hänen kykynsä sitä tekemään ei ole vähäinen; hän on itsetietoinen astralitasolla ja saattaa näkymättömänä vaikuttaa muihin. Minkälaisille vaaroille olisimme me ihmiset alttiit, ellei meitä suojelemissa olisi Laupeuden Mestarein valkoinen veljeskunta! »Kiljuvain leijonain» kaltaisina kulkisivat mustat ympäri etsien keitä voisivat pauloihinsa kietoa ja ansaitsemattoman ja voittamattoman kovat olisivat meidän kiusauksemme. Mutta Mestarit suojelevat ihmiskuntaa; ketään ihmistä ei kiusata yli voimien eikä ainakaan vastoin karman säädöksiä. Ainoastaan ne, jotka antautuvat pahan valtaan voivat joutua velhojen uhriksi, ja samaten ne, jotka tahtovat kulkea salaista tietä jumalan valtakuntaan, saavat osakseen taistella mustia vastaan ja oppia voittamaan heidän lumoavia viettelyksiään.

Mustan maagikon olemassaolo riippuu itse asiassa siitä, paljonko pahaa hän voi saada aikaan. Hän tietää varsin hyvin, että hän vannoutuessaan pahan palvelukseen on irrotanut itsestään oman jumalallisen Itsensä ja että hänellä siis ei ole mitään kuolemattomuuden toivoa. Kaikin mahdollisin keinoin hän sentähden koettaa ylläpitää elämäänsä niin kauan kuin mahdollista, sillä kun hänelle viimeinen päivä koittaa, virnistää sen takana olemattomuus. Ja elämä on hänelle kallis; se on ainoa, mikä hänellä on. Sanoin kuvaamattomat ovat ne sieluntuskat, jotka ahdistavat häntä siinä »lakkaamattomassa helvetissä», jota buddhalaiset kutsuvat aviitshiksi ja joka on hänen lopullinen kohtalonsa, ennenkuin (astralisen) kuoleman viikate katkaisee ainiaaksi hänen elämänsä langan.

Muutamat ihmiset tuntevat ylenkatsetta ja vihaa pahantekijöitä ja rikoksellisia kohtaan; yleästi kummastellen he kysyvät itseltään: »mitähän ihmisiä nuokin ovat?» Toisten sydän täyttyy kauhunsekaisella säällillä kuullessaan lapsesta, joka on saatu kiinni varkaudesta, tai palvelijasta, joka on murhannut »hyväntekijänsä», tai vaimosta, joka on tuomittu aviorikoksesta; he ihmettelevät itsekseen, mikä se kohtalo on, joka ajaa toisen ihmisen rikoksen helmaan ja säilyttää toisen eheä-sieluisena kiusauksissa. Edellisten mielestä on aivan luonnollista, että pahantekijä erotetaan muista, siveellisistä ihmisistä, teljetään vankeuteen ja rangaistaan. Jälkimäiset epäilevät yhteiskunnallisen koston oikeudellisuutta ja soisivat mieluummin, että rikoksellisiakin ihmisiä koetettaisiin kasvattaa hyvällä.

Teosofia puhuu säällillä kaikista ihmisistä, se ei tuomitse ankarasti pahantekijääkään. Kaikki ihmiset ovat koulua käyviä sieluja, toiset vähän vanhempia ja kokeneempia, toiset nuorempia. Ainoastaan täydellinen ihminen, Mestari, on asetettu muitten vanhurskaaksi tuomariksi, toiset voivat korkeintaan opastaa ja siten »tuomita» veljiään siinä suhteessa, missä he itse ovat täydellisesti voittaneet pahan: ainoastaan se, joka itse on ilman syntiä, saa heittää ensimmäisen kiven. Ja merkillistä! Se joka on täydellisin, hän on myös säälin. Hän ei heitäkään kiveä, vaan hän avaa sylinsä, niin pian kuin syntinen katuu. Kokemattomat sielut vain tuntevat vihaa ja ylenkatsetta pahantekijää kohtaan. Vähänkin kokeneet tietävät, että me ihmiset olemme veljiä siinäkin suhteessa, että kaikki kuljemme ikäänkuin kuilun partaalla: me voimme kaikki kehittyä pahantekijöiksi ja rikoksellisiksi, vieläpä mustiksi maagikoiksikin, ellemme »rukoile ja valvo». Pahan mahdollisuus asuu jokaisessa meissä. Se, joka seisoo, katsokoon, ettei hän lankea. Rakkaus yksin on meidän pelastajamme pahasta.

II.

Luonnollinen ia inhimillinen oikeus.

Huolestunein silmin katselee ihmisystävä rikosten yhä kasvavaa paljoutta; tilastolliset tiedot näyttävät, että kaikissa kristillisissä sivistysmaissa tämä rikosten kasvu tapahtuu monin verroin nopeammin kuin väkiluvun lisääntyminen; kauhistuen hän kysyy itseltään: onko ihmiskunta vajoamassa? Eikö kehityksen laki siinä vallitsekaan? Vai onko vika sivistyksessä?

Joka maassa rakentaa yhteiskunta yhä uusia vankiloita ja kuritushuoneita, kasvattaa yhä enemmän tuomareita ja lainoppineita, lisää polisivoimaansa, korjailee ja parantelee rikoslakipykäläänsä, milloin poistaa, milloin ottaa uudelleen käytäntöön ruumiillisen ja kuolemanrangaistuksen. Täytyyhän yhteiskunnan kaikin mokomin suojella itseään pahantekijöiltä! Ja ennen kaikkea sen täytyy puoltaa oikeutta ja edustaa maailman järkähtämättömän siveellisiä lakeja! Mutta kaikesta tästä huolimatta ja aivan kuin oikeuden arvokkuutta ilkkuen laittomuudet yhä lisääntyvät, rikokset rehottavat ja pahuus kasvaa päivä päivältä.

Ja ihmisystävä pudistaa päätään: mitä on tehtävä? Vieläkö on uusia vankiloita rakennettava, kasvatettava uusia syyttäjiä ja tuomareita? Pois se. Sitä tietä kulkien joudumme lopulta perikatoon. Toisia keinoja on keksittävä pahan voittamiseksi ja ehkäisemiseksi. Mutta mitä keinoja?

Tutkikaamme pahan syitä. Ehkä sitten itsestään selviää, mitä keinoja on käytettävä sen voittamiseksi tai vastustamiseksi.

Yhteiskunnallisen kristilliskirkollisen oikeuslaitoksemme kannalta katsoen rikoksentehtijä on ilkeämielinen olento, joka tahallaan rikkoo lakia ja järjestystä vastaan ja siis ihmisessä piilevän oikeuskäsitteen ja luonnossa vallitsevan syysuhteen lain mukaisesti ansaitsee rangaistusta ja kosta yhteiskunnan puolelta. Sielutieteellinen tutkimus on tosin näyttänyt, että usein tilapäiset asianhaarat, kuten juopumus, nälkä tai äkkinäinen mielenhäiriö saattavat olla rikoksia aiheuttamassa, mutta vasta materialistinen katsantokanta, jota monessa suhteessa sosialistinen liike kannattaa, julistaa toisen äärimäisyyden, että rikosten alkusyy onkin yksinomaan kaikennäköisessä yhteiskunnallisessa kurjuudessa, jonka tähden yhteiskunnalla on oikeus suojella itseään pahantekijöiltä tai vapauttaa itsensä niistä, vasta sitten kun se ensin on koettanut heitä kasvattaa.

Totuus kulkenee kultaista keskitietä tässä kuten muissakin suhteissa. Teosofisen sielutieteen kannalta on kyllä olemassa ilmiö, jota voimme kutsua rikolliseksi ihmiseksi; olemme koettaneet kuvata häntä tämän kirjoituksen edellisessä luvussa. Mutta teosofiseen maailmankatsomukseen mahtuu tietysti toinenkin puoli totuudesta, jonka mukaan ehkä useimmat rikokset ovat tilapäisrikoksia eivätkä varsinaisesti rikollisten ihmisten tekemiä; tästäkin tosiasiasta edellä huomautimme.

Kun siis tahdomme tutkia rikosten syitä, emme suinkaan saa tyytyä tietoon, että on olemassa rikollisia ihmisiä, vaan tulee meidän myös tarkastaa, missä määrin ulkonaiset olot ovat omiansa aiheuttamaan tilapäisiä lainrikkomuksia tai suorastaan herättämään ihmisessä uinuvia rikollisia taipumuksia uudestaan eloon. Tarkkaavainen tutkija oivaltaa silloin pian, että sosialistisissa valitusvirsissä on paljon perää.

Yhteiskunta sanoo puoltavansa jumalallista ja inhimillistä oikeutta; sen oikeuslaitos edustaa niin sanoaksemme karman toimeenpanevaa voimaa ja ylläpitää yhteiskunnassa oikeudellista tasapainoa. Sen kirjoitettu laki määrittelee, milloin oikeudellista tasapainoa on rikottu, ja samalla se säättää, millä tavalla rikos on rangaistava. Törkeimpiä rikoksia ovat ne kolme: murha, siveysrikos ja varkaus, joista edellisessä luvussamme oli puhetta ja joita vastaan oikeuslaitos erityisesti on ottanut puolustaakseen yhteiskuntaansa. Katsokaamme nyt, missä määrin yhteiskunta itse toteuttaa vaatimuksiaan näissä suhteissa.

»Älä tapa, älä tee siveysrikosta, älä varasta», opetetaan vuosi vuodelta kirkoissa ja kouluissa ja katkismuksissa selitetään tarkemmin, mitä kaikkea murhalla, siveysrikoksella ja varkaudella ymmärretään. Siitä huolimatta juuri tämän laatuisten rikosten lukumäärä vuosi vuodelta kasvaa. Minkätähden? Silminnähtävästi sentähden että yhteiskunta itse ei noudata omia lakejaan.

Mitä on murha? Hengen riistäminen toiselta väkevämmän oikeudella. Mutta murha on väärä, siis väkevämmän oikeus on siveellisesti väärä. Murha on toisin sanoen semmoisen siveellisen oikeuden käyttämistä, jota käyttäjällä ei ole, eli murhaajalle kuulumattoman siveellisen oikeuden itselleen ryöstämistä. Kellä nim. on siveellinen oikeus ihmisen henkeen? Ainoastaan sillä, joka hengen on hänelle antanut: jumala, luonto, elämä tai miksi sitä antajaa kutsunemme. Ei ihmisellä itsellään eikä kellään toisella ole oikeutta hänen henkeensä: se oikeus on yksin karman kädessä. Sentähden sanotaan esim., että itsemurhaajan karma on jossain seuraavassa ruumistuksessa kuolla tapaturmaisesti samassa iässä, jossa hän itseltään hengen riisti.

Kuinka nyt menettelee yhteiskunta? Puhumattakaan siitä, että se joskus rangaistukseksi murhaa ihmisen — ennen semmoinen murha oli aivan jokapäiväinen tapahtuma —, se lähettää ihmisiä suurissa joukoissa kuoliaaksi ammuttaviksi, silvottaviksi, piinattaviksi, jopa se heitä erityisesti opettaa toisia tappamaan ja vahingoittamaan, valmistuen ja antaen heidän käteensä inhottavia murha-aseita. Mutta eipä siinä kyllin. Vielä rauhankin aikana se antaa tuhansien jäsentensä kuolla viluun, nälkään ja kaikenlaiseen kurjuuteen; katsomalla etupäässä muutamien aineellista hyvinvointia, se orjuuttaa toisia, käyttää heidän työtään hyväkseen, mutta antaa heidän sortua elämän taisteluun. Ja kuitenkin se itse opettaa

katkismuksessaan: »viidennessä käskyssä Jumala velvottaa meitä auttamaan lähimmäistämme kaikessa hädässä, osottamaan hänelle rakkautta, laupeutta ja kärsivällisyyttä, sekä edistämään hänen ja meidän omaa parastamme sielun ja ruumiin puolesta . . . » Tämä käsky nähtävästi ei ole kirjoitettu yhteiskunnalle itselleen. Se julistaakin hallituksensa ja oikeuslaitoksensa jumalan edustajaksi maan päällä ja siis kohotetuksi kaikkien käskyjen yläpuolelle. Ja sen nojalla se riistää itselleen siveellisen oikeuden, jota sillä — ei ole.

Mitä on siveysrikos? Luonnon silmällä katsoen se on lemmentunteiden, aistillisuuden ja sukuvietin oma- tai väkivaltainen väärinkäyttö. Ihmisellä ei ole omavaltaista oikeutta lemmenelämäänsä eikä väkivaltaista oikeutta toisen lempeen. Yksi voima vain on, joka lemmen antaa ja jolle oikeus kuuluu. Se voima on rakkaus, kahden ihmisen keskinäinen rakkaus. Rakkaus on avioliiton ja yhdyselämän ehto ja perusta. Mutta kuinka menettelee yhteiskunta? Se hyväksyy julkisesti liiton, joka ei perustu rakkauteen, vaan pakkoon, rahaan tai muihin vaikuttimiin. Se estää ennakkoluuloillaan ihmisiä rakastamasta toisiaan, sentähden että he tavalla tai toisella ovat toisilleen sopimattomat, ja se tuomitsee siveettömiksi semmoiset, joiden povessa rakkaus palaa oudonvärisellä tulella.

Ja mitä on varkaus? Jos pahansuopa ihminen salaa anastaa hedelmät puutarhani puista ja pensaista, jotka itse olen istuttanut ja hoitanut, on tämä varkautta. Varkaudeksi sanotaan myös, jos köyhä mökkiläinen lähtee luvatta talvipakkasessa rikkaan talollisen metsään polttopuita hakemaan. Mutta ero näiden kahden tapauksen välillä on silmiinpistävä. Puhumatta vaikuttimesta, joka toisessa tapauksessa on ahneus, toisessa hätä, anastaa edellinen varas semmoista, jota työllä on tuotettu, jälkimäinen semmoista, jota vain »omistetaan». Mieleemme johtuukin heti seuraava kysymys: kuinka on mahdollista, että ihminen omistaa semmoista, jota ei ihmisen työllä ole tuotettu? Ymmärrämme kyllä, että se varastaa, joka salaa vie toiselta ihmiseltä hänen työllään hankkimiansa tavaroita, mutta kuinka on mahdollista varastaa metsää, jota luonto synnyttää ja kasvattaa? Senkö tähden, että metsä on jonkun oma, joka sen rahoillaan on ostanut? Mutta keltä on metsä rahoilla ostettu? Jumalaltako?

Ennenkuin saatamme varkautta määritellä, täytyy meidän määritellä, mitä on omistusoikeus. Ja mitä se on? Mitä ihminen luonnon mukaan omistaa? Vastaus tähän kysymykseen on niin selvä, ettei siitä kenenkään pitäisi olla kahden vaiheella: ihminen omistaa oman työnsä tuotteet ja sen, mitä hän on ostanut tai saanut lahjaksi toisten ihmisten työn tuotteista. Ei mitään muuta. Luonnon kannalta on järjetöntä puhua maan, metsän, veden tai ilman omistamisesta; ne ovat ehdottomasti jumalan omia, koska ne ovat hänen työnsä tuotteita, ja me hänen lapsinaan saamme niitä hyväksemme käyttää. Hän on ne testamentannut meille kaikille yhteisesti eikä ketään erityisesti suosinut eikä syrjäyttänyt. Varkautta on siis: 1) väkivallalla tai salaa riistää ihmiseltä hänen työnsä tuotteet ja 2) olemattomalla oikeudella julistaa itsensä jumalallisten elementtien omistajaksi.

Mitenkä menettelee yhteiskunta? Se rankaisee yksityistä varasta, mutta laeillaan ja järjestyksellään se ylläpitää varkautta suuressa mitassa. Tämä on sängen ikävä toiseikka, mutta loogillinen ajattelu vie meidät siihen johtopäätökseen. Ja kuka voi totuuden peittää? Yhteiskunta on lakina määrännyt, että yksityinen saattaa omistaa maata ja metsää ja vettä, ja täten ne, joilla sattuu olemaan rahoja, ovat tilaisuudessa laillisesti varastamaan itselleen sen yhteisen perinnön, minkä jumala on kaikille lapsilleen säätänyt. Tämän alkuperäisen vääryyden suoranaisena seurauksena on, että ne, joilla on raha ja maa, tulevat laillisesti varastaneeksi toisilta veljiltään myöskin heidän työnsä hedelmät. Ja tästä kaikesta emme tietysti voi syyttää yksityisiä, vaan yhteiskuntaa, joka itse on rakennettu perin toiselle pohjalle kuin mitä se katkismuksessaan opettaa.

Joudumme välttämättä siihen johtopäätökseen, että meidän kristilliset yhteiskuntamme, kaikista suurista korusanoista huolimatta — huolimatta jumalallisista oikeuslaitoksistaan, kieltävät oman kristillisyytensä ja puolustavat vääryyttä oikeuden varjon alla. Tämä on surullista, mutta totta. Ja näin ollen — kuka saattaa ihmetellä, että rikosten lukumäärä kasvaa samassa määrin kuin ihmiset saavat silmänsä auki?

Meidän täytyy tunnustaa, että jos tahdomme täydellisesti poistaa ulkonaisista asianhaaroista aiheutuvat

rikokset, ei ole sitä varten olemassa kuin yksi tepsivä keino: yhteiskunnallisten olojen perin toiselle kannalle muuttaminen. Olemme nähneet yhden syyn siihen pahaan ja väkivaltaan, joka ympärillämme kukoistaa, ja kun pahan juuri on keksitty, on samalla keksitty parannuskeino.

Vastaus on siis puoleksi valmiina ihmisystävän huolestuneeseen kysymykseen: mitä on tehtävä? Se vastaus kuuluu: yhteiskunnallisen elämän pohja ja perusta on kerrassaan uudistettava.

Onko tämä helppo asia? Se jää reformatorein ja valtioiden itsensä ratkaistavaksi. Emme ole liika tunteellisia. Emme kiroo nykyistä yhteiskuntaa. Emme huuda sille helvetin tuomiota. Se on pitkän historiallisen kehityksen tulos. Se on ihmisten tietämättömyydestä, tyhmyydestä ja itsekkyydestä muodostunut semmoiseksi kuin se on. Ja koska yksityisessä ihmisessä aina on hyvääkin, on yhteiskunnassa samoin paljon hyvää. Nykyisellä yhteiskunnallamme on paljon hyviä puolia. Se on opettanut ihmisille järjestystä, valppautta, ahkeruutta, tunnollisuutta, lainkuuliaisuutta ja nöyryyttä. Sen aika on nyt olemaisillaan ohi, sentähden että ihmiset ovat alkaneet nähdä syvemmin, laajemmin ja vapaammin omaan inhimillisyyteensä. Se ei enää vastaa ihmisten ihanteita, heidän oikeuskäsitetään, heidän sydämensä vaatimuksia. Ja sentähden me pelkäämättä saatamme katsoa totuutta silmiin. Nykyinen yhteiskuntamuoto on tuomittu kuolemaan. Tuleeko kauan kestämään, ennenkuin tuomio pannaan täytäntöön, on toinen kysymys. Hyvä olisi, jos uuden luominen tapahtuisi hiljaisesti, yhteisestä sopimuksesta, ilman suuria mullistuksia. Hyvää ei saavuteta pahalla, ja väkivaltaisuudet eivät luo ihmiskunnalle onnea. Ainoastaan tiedon ja valistuksen leviäminen niin rikkaan palatseihin kuin köyhän majaan on luova varman ja luotettavan perustan tulevaisuuden jalolle yhteiskunnalle.

Meidän täytyykin kääntää katseemme pois tulevaisuuden tuulentuvista ja nykyhetkeen vedoten kysyä: mitä on tehtävä? Kuinka yhteiskunnan tulee kohdella tilapäisiä rikoksentekijöitä? Onko sillä oikeus rangaista? Onko sen siveellinen velvollisuus kostaa pahantekijälle? Ja tähän kysymykseen ei nähdäksemme ole muuta kuin yksi ainoa siveellinen vastaus: yhteiskunta ei ole oikeutettu rankaisemaan muita kuin niitä (virkamiehiä esim.), joita se on opettanut ymmärtämään yhteiskunnallisia lakejaan ja jotka ovat suostuneet niitä lakeja noudattamaan. Nyt se tuomitsee ja rankaisee kaikkia umpimähkään, niitäkin, joille se itse on vääryyttä tehnyt, joille se ei ole lakejaan opettanut, joille se ei ole selittänyt, miksikä toinen on rikas, toinen köyhä, miksi toinen on sortaja, toinen sorrettu, miksi toinen on herra, toinen orja. Näillekin onnettomille — ja niille etupäässä — se kostaa, kun ne väärin tekevät; se hylkää heidät lapsina, se ärsyttää heitä nuorina, se telkee heidät vankeuteen vanhoina. Sen menettely on siveellisesti väärä. Se riistää itselleen kostonoikeuden, jota sillä ei luonnosta ole ja jota se ei inhimillisellä tavallakaan ole itselleen hankkinut. Onko ihme, että yhteiskunta itse tälläkin menettelyllään kiihottaa rikollisuuteen ja rikoksia tekemään?

Mutta pahoja ihmisiä, sielustaan rikollisia ihmisiä — niitä kai yhteiskunnalla on oikeus ja velvollisuus rangaista? Onhan se heidän luonnollinen karmansa!

Tulemme nyt huolestuneen ihmisystävän kysymyksen toiseen puoleen. Kuinka yhteiskunnan tulee kohdella sielullisesti rikollisia ihmisiä, niitä, joita olemme kuvanneet tämän kirjoituksemme edellisessä luvussa. Siinä pahan välitön syy on ihmisen omassa sielussa; hän itse on ensisijassa vastuunalainen ilkitöistään. Tottakai hän on ankarasti, vaikka rikoksensa mukaisesti rangaistava?

Sanomme, että rangaistus on pahan teon luonnollinen karma. Joka ihmisen sielussa asuu oikeustajunta. Kun väärin tehdään, rikotaan luonnollista oikeustajuntaa. Loukattu oikeustajunta vaatii korvausta.

Niin on luonnossa. Jokaisella syyllä on seurauksensa. Karma-usko opettaa meille, että syysuhteen laki vallitsee henkisessä ja siveellisessäkin luonnossa. Jos rikomme luonnon lakia vastaan, se kostaa. Tasapainoa on häiritty, tasapaino on palautettava. Ihminen saa kärsiä.

No niin, me tahdomme siis jäljitellä luontoa ja käydä sen asioilla, kun rankaisemme pahantekijää.

Mutta silloin meidän myös todellisuudessa täytyy edustaa luontoa. Meidän täytyy todella menetellä niinkuin luonto menetteli. Ja meidän täytyy ennen kaikkea osata vastata kysymykseen, miksi luonto kosta, ja sitä paitsi todistaa, että meidän tarkotuksemme on sama kuin luonnon.

Sillä luonnolla on tarkoitus. Monet kyllä kieltävät kaiken tarkoituksellisuuden luonnolta, väittäen, että luonto on sokea ja järjetön. Mutta teosofia opettaa toista. Ja jos vakavasti ajattelemme, ymmärrämme, että samoin kuin ei luonnossa mitään tapahdu syyttä, samoin ei mikään tapahdu tarkotuksetta. Luonto on järjellinen. Sen johto on yhtä lakisiteinen kuin viisas.

Ja mikä on nyt luonnon tarkoitus kostaessaan? Sen tarkoitus on edistää kehityksen kulkua, sen tarkoitus on kasvattaa. Jos me ihmiset tahdomme luontoa jäljitellä, täytyy meidän rangaistuksemme olla — kasvatusta.

Meidän tulee siis kasvattaa rikollisia ihmisiä! Niin, se on ainoa siveellinen oikeutemme. Me voimme rangaista heitä, jos me varmaan tiedämme, että he siitä paranevat. Tämä joskus tapahtuu. Mutta useimmiten pahantekijä rangaistuksesta paatuu. Hän yltyy himoissaan ja nyt niihin liittyy kostonhalu. Eikö siis luonnollinen johtopäätös ole tämä: miksi kasvattaa (sillä rangaistus on oleva kasvatusta!) rikollista ihmistä vasta sitten, kun hän on rikoksesta joutunut kiinni? Miksi ei suoda hänelle kasvatusta, ennenkuin hän lankeaa rikoksiin? Miksi ei opeteta ja kasvateta häntä himojaan hillitsemään ja niitä vastaan taistelemaan, niin kauan kuin hän vielä on lapsi ja nuori ja kykenee hyviä vaikutteita vastaanottamaan? Ellei yhteiskunta tässä suhteessa laiminlöisi velvollisuuksiaan, ei sen tarvitsisi leikkiä kasvattajaa ikäihmisten kanssa.

Tämä ei ole mikään ennen kuulumaton totuus. Meidän päivinämmä aletaan yhä selvemmin ymmärtää asian oikea laatu. Harva ajatteli enää uskoo säälittömän rangaistuksen kasvattavaan voimaan. Harva ihmisystävä enää puolustaa rangaistusta rangaistuksena. Selvästi nähdään, että rangaistuksen ainoa oikea tarkoitus on kasvattaa, ja pian ymmärretään myös, että kasvatus on tapahtuva omalla ajallaan, ei silloin, kun on liika myöhäistä.

Ja vielä meidän tulee ymmärtää tärkeä kohta. Rikolliset ihmiset — ihmiset, jotka syntyvät rikollisilla taipumuksilla — ovat sielullisesti sairaita ihmisiä, usein myös sielullisesti vähemmin kehittyneitä. Heitä ei saa leimata pahoiksi ihmisiksi. Heitä ei saa erottaa muista ihmisistä erityisesti onnistumattomina ja ilkeinä olentoina. He tarvitsevat vain suurempaa huolenpitoa, lämpimämpää myötätuntoa, hellempää rakkautta. Nykyisissä yhteiskunnissamme on jo kasvatuslaitoksia tällaisia pahankurisia lapsia varten. Muutamat niistä vaikuttavat paljon hyvää: ne, joissa lapsia rakastetaan. Mutta niistä on poistettava rangaistuskasvatuksen leima. Kaikkia lapsia on kasvatettava, ja jos pahankurisia kasvatetaan yhdessä, on sekin tapahtuva ikäänkuin huomaamatta, ilman häpeän leimaa.

Suuria työaloja avautuu täten yhteiskunnalle, ja siihen päin pyrkimys jo kulkee meidän aikanamme. Tämän pyrkimyksen tunnuslauseena on oleva: rangaistus pois, kasvatus sijaan. Sillä semmoinen on karman laki ja silloin palvelemme luonnon jumalaa, häntä, joka totisesti on olemassa, eikä mielikuvituksemme luomaa pelättä.

Mutta tämäkin on vielä tulevaisuuden tuulentupia! Meidän täytyy tietää kuinka nyt on menetteleminen. Eikö yhteiskunnan nyt tule suojella itseään — muita rauhallisia jäseniään — pahantekijöiltä? Eikö ole välttämätöntä ottaa kiinni ja teljetä vankilaan murhaajat, varkaat ja väkivaltaisuuksien tekijät? Olkoon, emme tahdo vajota liialliseen tunteellisuuteen. Ehkä nyt vielä täytyy vangita eräitä ihmisiä, samoin kuin mielettömiä suljetaan hulluinhuoneisiin ja tarttuvatautisia erityisiin sairaaloihin. Mutta onko asia sillä autettu? Onko yhteiskunta sillä keinoin päässyt heistä? Onko se vapautunut pahasta?

Tutkikaamme asiaa. Katsokaamme sitä sisäiseltä, salatulta kannalta. Mitä silloin huomaamme?

Tilastotieteilijät ihmettelevät, että rikokset näyttävät aivan kuin tottelevan määrättyjä, vaikka tuntemattomia luonnonlakeja: niiden lukumäärä vähentyy ja lisääntyy säännönmukaisesti; jonkinlaisesta salaperäisestä laista riippuu, miten rikosten eri lajit suhtautuvat toisiinsa, milloin enemmän varkauksia tehdään, milloin enemmän murhia tai siveysrikoksia; ja nämä vaihtelut näkyvät olevan tekemisissä ulkonaisten yhteiskunnallisten, sivistyksellisten ja taloudellisten asianhaarojen kanssa. Onko siis rikollisuus yhteiskunnallinen välttämättömyys? kysyvät eräät statistikot ihmetellen. Onko turha ponnistella pahaa vastaan? Eikö ihmiskunta kuitenkin siitä vapaudu?

Olemme jo edellisessä nähneet, että suuri osa rikoksista, varsinkin n. k. tilapäisistä rikoksista, aiheutuu suoranaisesti yhteiskunnallisista oloista. Näistä rikoksista voimme syystä sanoa, että ne ovat ihmisten kollektivista eli joukkokarmaa, yhteiskunnallista karmaa, joka ei todellisuudessa poistu, ennenkuin yhteiskunnat muuttuvat. Kuinka nyt on varsinaisten rikosten ja rikollisten ihmisten laita? Edustavatko he ainoastaan omaa pahuuttaan vai ilmeneekö heissäkin jonkinmoinen joukkokarma?

Tuossa on murhaaja, joka kauan haudottuaan kosta sydämessään lopulta iskee puukon vihamiehensä rintaan. Onko hän syyllinen? Onko hän vastuunalainen teostaan? Kukaan ei sitä kiellä. Syyllinen hän on ja vastuunalainen. Hän on hautonut mielessään ajatuksia, joita hän itse on tuominnut pahoiksi, mutta joita hän kuitenkin on rakastanut. Rikollinen teko oli loppurengas tässä ajatusten synkässä ketjussa.

Mutta onko hän yksin syyllinen? Onko hän yksin vastuunalainen näistä mustista vihan ja surman ajatuksista? Ei. Kaikki ihmiset, jotka ovat ajatelleet — vaikkapa vain hetkeksi — kosta ja vihaa uhkuvia ajatuksia, ovat kanssasyllisiä hänen kanssaan. Hekin ovat ottaneet osaa hänen murhantekoonsa. Yksi oli käsi, joka puukon ohjasi, mutta ajatusvoima käden takana ei ollut yhden miehen; sadat ja tuhannet aivot olivat sitä voimaa eristäneet.

Tämmöinen on rikollisuuden näkymätön syy. Ihmiskunta on yksi, sen eri yksilöt ovat henkisesti yhtä ja sielullisesti ja ruumiillisesti likeisesti toisistaan riippuvaiset. Sentähden rikollisuus on ihmiskunnan tauti, ja sen taudin uhriksi joutuu milloin toinen, milloin toinen heikko sielu, joka ei ole oppinut itseään hillitsemään.

Mutta itse taudin olemassa olosta me kaikki olemme vastuunalaiset. Me syytämme rikollista yksilöä, me tuomitsemme häntä, me piinaamme häntä — mutta itse asiassa me langetamme tuomion itsemme yli. Ja sentähden on viisas mestari sanonut: heittäköön ensimmäisen kiven se, joka on ilman syntiä.

Epäilemättä varsinainen pahuuskin on kaikkien meidän yhteistä karmaamme. Rikollisuus ja rikollisten ihmisten esiintyminen on yhteiskunnallinen välttämättömyys siihen saakka, kunnes ihmiskunta kokonaisuudessaan on voittanut siveellisen pahan omassa povessaan. Tämä on asian esoterinen eli salainen puoli.

Millä tavalla voimme nyt ihmiskuntana vapautua rikollisuuden taudista? Uudistaaksemme huolestuneen ihmisystävän kysymyksen: mitä on tekeminen, jotta päästäisiin siitä raskaasta taakasta, joka painaa ihmiskunnan hartioita ja jota rikollisuudeksi kutsutaan? Kuten jo sanoimme: ihmiskunnan täytyy voittaa pahuus omassa povessaan. Tämä merkitsee ennen kaikkea, että niiden ihmisten, joilla ei ole voittamattomia taipumuksia rikollisuuteen, on vapaaehtoisesti ja itsetietoisesti liittyminen pyhän Mikaelin taivaallisiin sotajoukkoihin, ja taisteleminen näkymättömässä ja omassa itsessään pahuutta ja itsekkyyttä vastaan; jokainen voitto, minkä he saavuttavat itsensä yli, on samalla voitto koko ihmiskunnalle. Mutta se merkitsee muutakin.

Todellinen voitto itsensä yli saavutetaan siten, että avataan sielun ikkuna jumalallisen hengen valolle ja lämmölle. Kun jumalallinen rakkaus ja jumalallinen tieto tulvaa sieluun, silloin siitä kaikkoaa pois synti ja pahuus. Mutta kuinka jumalallinen rakkaus pääsisi sieluun, jos siinä asustaa viha tai ylenkatse inhimillisiä

veljiä kohtaan? Kuinka jumalallinen rakkaus pääsisi »antamaan anteeksi» sille ihmissielulle, joka ei omasta puolestaan anna anteeksi veljilleen? Sovinto ja yhteensulautuminen tapahtuu ainoastaan anteeksiannon kautta.

Kärsimys on pahan teon karmallinen seuraus. Mutta onko ihmisen tehtävä palvella karmaa? Kosto on Herran, sanotaan. Kosto on karman herrojen, sillä he yksin osaavat viisaasti punnita, minkälainen kosto on omiansa kasvattamaan ihmissieluja. Meidän ei tarvitse ennenäikaisesti käydä heidän teitään, jos tahdomme pyrkiä täyttämään varsinaisia velvollisuuksiamme. Karman herrat käyttävät meitä kyllä tietämättämme välikappaleinaan joko hyvässä tai pahassa, mutta meidän ei tarvitse tahallisesti sekaantua heidän ammattiinsa. Kosto on Herran, ja se merkitsee käännettynä, että anteeksianto on meidän. Meidän tehtävämme ihmisinä on nousta karman yläpuolelle. Olemme kotoisin vapauden hengenmaasta ja meidän kuninkaallinen etuoikeutemme on murtaa karmallisen välttämättömyyden rautaiset kahleet. Meidän tulee palvella maailmankaikkeutemme henkipuolta — jumalaa — ja pyrkiä sen yhteyteen. Kun meidän sydämemme täyttyy armahtavalla rakkaudella, kun se näkymättömässä ja näkyväisessä levittää rakkautta ympärilleen, silloin puhdistuu ihmiskunnan ilmakehä pahuudesta ja itsekkyydestä, silloin rikollisuuden tauti hellittää, silloin rikokset vähenevät ja hyvän voima enenee. Lopulta, kun voitto on saavutettu, on ihmiskunta kirkastettu herransa kunnialla, ja sen olemassaolo maailmojen äärettömyydessä on kaikille olevalle siunaukseksi.

Joudumme täten aina tulevaisuuteen. Aina meidän täytyy kurkistaa peitteen taakse. Mutta pimeä taivas olisikin, ellei toivon tähti tuikkisi. Ja toivon tähden nimi on tulevaisuus.

Ihmisyystävän ei tarvitse epäröidä eikä huolehtia. Rikollisuus ja kaikki paha on kerran häviävä ihmiskunnasta. Käyttäkäämme tuomioistuimia ja oikeuslaitoksia, jos emme vielä muuhun kykene. Mutta tietäkäämme, että meidän inhimillinen oikeutemme on vain oman heikkoutemme tunnustamista. Päivä koittaa, jolloin silmämme aukenevat. Päivä koittaa, jolloin näemme, että ainoa inhimillinen oikeus on anteeksianto ja rikollisen syliinsä sulkeminen. Tämä päivä koittaa yksitellen ihmissieluille, tänään yhdelle, huomenna toiselle.

Sillä eikö totta? Ethän sinä yksityisenä ihmisenä tahtoisi kostaa, kun sinulle pahaa tehdään? Minäkään en tahtoisi.

Miksikä siis yhdessä tahtoisimme?

III.

Tärkein yhteiskunnallinen työ.

Yhteiskuntaa ja valtiota voidaan verrata ihmiseen, molemmat ovat joko terveitä tai sairaita, molemmat tekevät työtä tai lepäävät, molemmat joko kehittyvät ja kasvavat viisaudessa ja taidossa tai menevät alaspäin, joutuvat rappiolle ja kuolevat. Yhteiskunnan samoin kuin ihmisen elämä ja onni riippuu siitä, mitkä periaatteet sitä johtavat; ihminen, joka antautuu himojensa ja viettiensä orjaksi, turmelee pian sekä onnensa että elämänsä, ja valtio, joka ei osaa suojella itseään sisäisiltä eripuraisuuksilta, yksityiseltä kunnian- ja vallanhimolta, alamaistensa katkeruuden ja vihan tunteilta, se valtio lähenee perikatoaan. Työtä tehdessään ihminen keskittää huomionsa siihen, mitä hänellä on käsillä, ja pitää ajatuksensa koossa, että hänen työnsä tulisi tarkoituksenmukaista ja hyvää; hän oppii hillitsemään mielikuvitustaan ja halujaan, etteivät ne häiritse hänen työtään. Kysymys on itse asiassa vallasta: työtä tehdessään ihminen pitää silmällä, etteivät oikut ja päähän pistot saa häntä vietyksi pois tieltä, antaen samalla ylimäisen johdon järjen valaisemalle tahdolle.

Sama on laita yhteiskunnan ja valtion. Siinäkin elävät ja toimivat monenlaiset voimat ja aatteet, ja

kysymys on joka hetki siitä, mikä voima on vallassa. Saavatko intohimot hallita vai istuuko valtaistuimella järjen valaisema tahto, toisin sanoen viisaus? Ja samoin kuin jokainen myöntää, että ihmisen on meneteltävä järkevästi ja viisaasti, jos hän mieli onnistua työssään, samoin ei kukaan kieltäne, että valtionkin menestys ja onni riippuu hallituksen viisaudesta.

Mutta mikä hallitus on viisas?

Onko se ihminen viisas, joka ei itse viitsi työtä tehdä elättääkseen itseään, vaan joko ylpeästi seikkailuhaluisena antautuu ryöväriksi ja rosvoksi tai ilkeillä keinotteluilla varastaa muilta heidän työnsä hedelmät? Onko se hallitus viisas, joka menettelee samoin, s. o. käyttää kansaansa sotaisiin vallotusretkiin ja heikompain sortamiseen?

Onko se ihminen viisas, joka niin itsepintaisesti tekee työtä lepäämättä ja syömättä, että hänen terveytensä murtuu ja hän kuolee ennenaikaisen kuoleman? Onko se hallitus viisas, joka tavotellessaan jotakin kulttuuri-ihannetta antaa kansansa kuihtua ja kukistua kaikenlaiseen kurjuuteen, nälkään ja rasitukseen?

Onko se ihminen viisas, joka työtä tehdessään yksinomaan ajattelee ruumistaan ja aineellisia etujaan vähääkään välittämättä henkensä kehityksestä? Olisiko se hallitus viisas, joka vain katselisi alamaistensa aineellista hyvinvointia ja vaurastusta, muttei nostaisi kättään niiden sivistyttämiseksi?

Ei, viisas on vain se ihminen, joka katsoo sekä ruumiinsa että henkensä parasta ja joka kohtelee muita niinkuin itseään, ja samaten on se hallitus viisas, joka huolehtii kaikkien alamaistensa sekä aineellisesta että henkisestä menestymisestä ja kohtelee muita kansoja niinkuin omaansa.

Mutta minkälainen on viisas hallitusmuoto oleva? Onko se oleva yksinvaltiutta vaiko kansanvaltaa? Siitä ei ole mitään määrityksiä. Jos hallitsijana olisi viisas ja voimakas ihminen, joka yksinomaan ajattelisi kansansa parasta, eikö silloin olisi viisainta antaa hänen hallita täydellä vallalla? Epäilemättä olisi enemmän takeita viisaasta johdosta, jos viisaus olisi niin sanoaksemme ruumistuneena yhteen kaikkietietävään ihmiseen, jolla olisi ehdoton valta. Hän juuri viisautensa kautta edustaisi kaikkien muiden pyhintä tahtoa. Mutta semmoisia ihmisiä ei ole näkyvissä — ei ainakaan hallitsijain istuimilla. Heikon kädessä valtikka muuttuu ruuskaksi ja yksinvaltiutus annettuna vähäjärkiselle on kansalle kiroukseksi; ainoa kansan suoja on silloin lain rajottama hallitusvalta. Mutta lakikin voi olla ja on tavallisesti muutamien laatima, jotka eivät ole kyenneet tulkitsemaan kansansa pyhimpiä toivomuksia, ja sentähden on meidän päivinäme hallitusmuodon ihanteena n. k. kansanvalta.

Kansanvallalta toivotaan pelastusta, kansantahto, sanotaan, on pyhä ja viisas.

Kansan tahto on viisas. Niin, tämä lause kätkee syvän totuuden. Samaten kuin ihmisen sisin, pyhin tahto on viisaudesta kotoisin ja on niin viisas kuin saman ihmisen kautta viisautta saattaa ilmetä, samaten kansan sisin tahto on sen korkein viisaus. Mutta kuka osaa tulkita ja kertoa, mikä se tahto on? Ihminen usein erehtyy omasta itsestään. Koko hänen elämänsä on erehtymistä, kunnes hän löytää oman itsensä. Olisiko kansan toisin? Kuinka monet kansakunnat ovatkaan hävinneet maan päältä oppimatta tuntemaan omaa itseään! Ja kuinka monet ne ovat, jotka kärsimysten ja erehdysten tuliahjosta ovat vetäneet ilmoille itsensä tuntemisen ja »oman tahtonsa» kultaisten viisaudenkiven?

Kansan tahto, sanotaan, — mutta mikä on kansan tahto? Missä on se Suomen mies, joka tällä hetkellä on osannut lausua ääneen kansansa tahdon? Missä on ilmotettuna se viisas tahto, jota kaikki yksimielisesti ovat valmiit seuraamaan? Meidän kansamme on jakautunut moneen eri valtiolliseen puolueeseen, ja suurin osa kansasta on kaikkien puolueiden ulkopuolella! Kuka puolue edustaa kansaa, kelle olisi valta suotava?

Kun ihminen ei ole henkisesti terve, kun hän ei tunne itseään, kuulee hän sisässään monen äänen

puhuvan. Niiden kesken hänen on valitseminen ja yhdelle äänelle on johto annettava ja meneteltävä hänen on parhaimman ymmärryksensä mukaan. Kun yhteiskunnassa kaikki eivät ole yksimieliset, vaan erilaisia ääniä kuuluu, täytyy tietysti tapahtua sovittelu ja vertailu ja parhaimman ehdotuksen valinta. Mutta onko takeita siitä, että valinta tulee viisasta?

Luultava on, että ihminen erehtyy, luultava on, että yhteiskunta, sillä viisaus tulee vasta käsi kädessä itsensä tuntemisen kanssa.

Viisaan hallitsijan ehtona on, että hän tuntee kansansa pyhimmän tahdon, viisaan kansanvallan ehtona on, että kansa tuntee itsensä.

Ja mitä se merkitsee, että kansa tuntee itsensä? Että sen sisin tahto on selvänä kansalle kokonaisuudessaan ja että sen ajattelevat yksilöt osaavat tulkita tätä tahtoa sillä tavalla, että koko kansa heti tuntee sen omakseen.

Mutta kun ei kansa tunne itseään? Silloin sen on oppiminen itseään tuntemaan. Ja silloin se ei saa antautua ainoastaan elämän ohjattavaksi, vaan sen tulee kaikella tarmolla pyrkiä itsekin oppiin.

Ja miten tämä tapahtuu? Siten, että sen valistuneet yksilöt levittävät valistustaan. Sillä ainoastaan valistuksen, sivistyksen ja tiedon avulla voi kansa oppia ajattelemaan: itseään tuntemaan.

Sentähden on tärkein yhteiskunnallinen työ, niin kauan kun ei kansa vielä täysin tunne omaa tahtoaan, valistuksen, sivistyksen ja tiedon levittäminen niin laajalle kuin mahdollista.

Mutta mikä valistus, mikä sivistys, mikä oppi? Semmoinenko, joka synnyttää herrasluokan, kansasta vierottuneen? Semmoinenko, joka sokaisee silmät palvelijoiltaan, niin etteivät he näe kansansa tarpeita eivät osaa tulkita sen toivomuksia, vaan nousevat kansansa niskoille itseään ja kulttuuriaan jumaloimaan? Ei, vaan semmoinen sivistys, joka vastaa puheenalaista tarkotusta.

Mitenkä yksilö menettelee, kun hän pyrkii itsetuntoon? Hän etsii totuutta. Hän kysyy itseltään, mikä hänen elämänsä tarkoitus on ja mitä varten hän on maailmassa. Ja hän ottaa selvän siitä, mitä muut — viisaammat — ovat sanoneet näistä asioista, kuinka he ovat ratkaisseet elämän arvotuksen. Hän kulkee vieraisissa maissa ja tutustuu vieraihin kansoihin, heidän elämäntapoihinsa, uskontoonsa ja maailmankatsomukseensa, tai jos hän ei ole tilaisuudessa tätä tekemään, hän lukee kirjoja, jotka kertovat samoista asioista. Hän tutkii suurten ajattelijain ja ihmiskunnan opettajien lausuntoja elämän moninaisista kysymyksistä, ja ajatteleamalla ja vertaamalla hän vähitellen pääsee oman itsensäkin tuntemiseen.

Samaten on kansankin tiedossa eteneminen. Sen on oppiminen tuntemaan oma historiansa, omien ajattelijainsa ja kirjailijainsa tuotteet ja — mikä on yhtä tärkeätä — muiden maiden, ja kansojen kehitysvaiheet ja sivistystuotteet. Mutta ennen kaikkea sen halu totuuteen on herätettävä. Sokeasta uskosta se on herätettävä, matkimishimosta ja henkisestä orjuudesta. Sen on oppiminen ajattelemaan, itse kysymään ja itse etsimään vastausta. Ja sentähden sen tulee saada tietää, mitä ihmiskunnan suurimmat ja jaloimmat opettajat ovat elämästä opettaneet. Sen on oppiminen tuntemaan ei ainoastaan omaa mestariaan, vaan muidenkin kansojen mestareita ja vapahtajia, sillä hengen valtakunnassa ei ole eroa »minun» ja »sinun» välillä, vaan siinä on kaikki yhteistä.

Suuri herätystyö on tapahtuva, jos kansa mieli päästä todelliseen itsetuntoon. Ja se herätystyö on oleva semmoinen, jota syystä voidaan kutsua teosofiseksi valistus- ja sivistystyöksi.
